

A Művészettörténeti Önképzőkör 5 éves működésének rövid története

Igen, már 5 éve, hogy heti rendszerességgel találkozunk a Petőfi Sándor Művelődési Központban és érdeklődésünk az idő múlásával sem lankadt. Egyöntetűen szavaztuk meg mi, kb. 25-en, hogy ne legyen se -téli -se nyári szünet, nehogy kizökkenjünk a ritmusból.

A kör vezetője, dr. Cserjés Katalin az SZTE Modern Magyar Irodalom Tanszék adjunktusa örömmel nyugtázta lelkesedésünket és hozzáértő vezetése mellett kinyílt előttünk egy olyan világ, melyet csak felszínesen ismertünk eddig.

Mint mindenütt, itt is a hölgyek vannak többségben, és bizton állíthatom, hogy az a néhány férfiú, aki közénk merészkedett, igen jó társaságba keveredett – bizonyítandó, jelenleg is hiánytalanul meg vannak.

Ez az önképzés nagyon jó dolog, mert az embert folytonos tanulásra ösztönzi. A témaválasztás önkéntes, és ha valaki vállalkozott a felkészülésre, akkor biztosak lehettünk abban, hogy lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint adja elő referátumát.

A kör vezetője fogja össze a csapatot és határozza meg, hogyan haladjunk a művészettörténeti korok mentén az időben, kezdve az őskori művészettel /Kökénydombi Vénusz, Willendorfi Vénusz, Szegvári Sarlós Isten/, barlangrajzok művészete /Altamirai állatábrázolások, Lascaux: A halott ember aknája/, de jócskán belemerültünk a Stonehenge és a Nazca vonalak titkaiba is.

Ki ne találná izgalmasnak Ős Napkelet birodalmának kutatását, a sumérok nagy királya, Gilgames legendáját, Babel tornyának történetét, vagy Hamurapi törvényoszlopának megismerését, mely ékírásos akkád szöveggel íródott De szó esett itt Ninivéről is-melynek kapcsán ugyebár Jónást is meg kell említenünk, így a Biblia is tárgya lett tanulmányainknak.

Na és itt van Egyiptom a piramisaival és a rejtélyes szfinxszel. Abu-Szimbel szikla temploma, Dzsószer fáraó diorit szobra, a gyönyörű Nofertiti királynő szobra.

Az egyiptomi halottkultusz, melyről sokat olvashattunk. Ismeretterjesztő filmekben láthattuk a múmiákat, de itt mégis csuda izgalmas volt a balzsamozás és mumifikálás technikáját megismerni értő előadó szakszerű, de laikus számára is érthető előadásában.

Na de lássuk csak Krétát és Mükéné!

Ugye hogy mindenkinek eszébe jut róla valami. Europe elrablása, Daidalosz és Ikarosz legendája, Ariadné fonala, Zeusz születése.

Külön fejezetként foglalkoztunk a trójai háborúval, /mítosz és valóság/, benne Odüsszeusz szerepével. Korai atlétaszobrok ábrázolásával, vázafestéssel és vázátípusokkal, geometrikus díszítőformákkal, Delphoi és Olümpia szentélyeivel és bepillantottunk a görög színház kulisszatitkaiba is.

Sir Arthur Evans ásatásai nyomán rekonstruálták a Knósszoszi palotát. E témánál is elidőztünk néhány órát.

A krétai vallási hiedelmek sem kerülték el figyelmünket, így a papnők szerepe a vallásban, a bikakultusz, kettősbárd és a kultikus táncok.

Majd áttértünk a rómaiak művészetére, természetesen az alapoknál kezdtük: Romulus és Rémus mondája, Vergilius Aeneis-e /a rómaiak trójai eredetének mítosza/. Római istenek, római-görög kultúra kapcsolata, etruszkok művészete /sírkamrák, épülettípusok /, melyeket a rómaiak örököltek.

Római építészeti, szobrászati, festészeti /falfestmények, mozaikok /Pompeji és Herculaneum pusztulása, a feltárt épületek, mozaikok elemzése képezte a foglalkozások tárgyát.

A korai középkor művészeti és művelődéstörténetébe is bepillantást nyertünk. E témakörben pld. az ókorból a középkorba való átmenettel nyitottunk /Sinai St. Katalin-kolostor, ikonfestészet egyiptomi alapjai/. A korai középkor kronológiája a Nyugat-Római Birodalom bukásától a keresztény Európa megszületéséig. A Római Birodalom és a kereszténység, szerzetesrendek kialakulása /Pálosok, Antoniták története/

Népvándorlás kora-különös tekintettel a hunok, longobárdok szerepére.

Ókeresztény építészeti /katakombák, imaházak, temetőkapolnák, bizánci építészeti/.

Ókeresztény festészet /miniatúrák, mozaikok, ikonfestészet/, ókeresztény szobrászati pld. szarkofágok.

Az ikonfestészet szigorú szabályait Józsei Sándor ikonfestő művész értő előadásában hallgathattuk meg. Volt szerencsénk az Andrej Rubljov c. filmet is megnézni, mely témájában ehhez a korhoz kapcsolódik.

Lépésről-lépésre haladtunk az időben és így érkeztünk meg a „Nagy-középkor” a romanika, majd a gótika világába.

A romanika /a „harcoló egyház” kora 11-12 század/. Érdekes téma volt az írás, olvasás, a könyv helyzete. Ismerkedtünk a kódexekkel és olyan szakkifejezésekkel, mint illumináció, miniatúrák, iniciais- többek között a biblia illusztrálására is szolgáltak.

E korban foglalkoztunk az ősmagyar mitológiával /sámánhit, táltosok/ Nyelvemlékeink - mint pld. Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom - képzőművészeti vonatkozásaival.

A Románkori építészeti jellegzetes épületeit elemeztük, úgymint Jáki, Lébényi, Zsámbéki templom, Tihanyi Apátság, vagy Bélapátfalva cisztercita apátsági templom/

Természetesen a korszak zenei emlékeit sem hagytuk ki, ezek a ma is kedvelt, latin szövegű gregorián-énekek.

A „Nagy-középkor” következő állomása a „diadalmas egyház” kora /13-14. század/ Mivel minden mindennel összefügg, itt is folyamatában tanulmányoztuk a kortörténelmi háttér megismerésével és kapcsolódó művészetekkel, mint pld. irodalom /Dante, Petrarca, Boccaccio és a magyarországi írásbeliség és irodalom helyzetével.

Ismerkedtünk a gótikus építészet remekeivel, Reimsi katedrális, Párizsi Notre Dame, Kölni dóm, hogy csak néhányat említsek. A gótika teremtette meg a katedrálisok csodálatos rózsablakait is.

Ezidőtájt jelennek meg a szárnyas oltárok is, pld. a Kassa-i és Krakow-i dómban, de jól ismert a genti oltár, vagy Grünewald isenheim-i oltára.

Hosszasan élveztük e páratlan szépségű remekművek társaságát, hiszen a gótika virágkorában Magyarországon is számtalan ilyen oltár készült/ pld. Kissebeni Angyali üdvözlés, Iptószentandrás András-oltár, csikmenasági Mária-főoltár/.

Egyik közös kirándulásunk alkalmával volt szerencsénk személyesen gyönyörködni a lőcsei Szt. Jakab templom főoltárában, mely 18,62 m-es magasságával igazán lenyűgöző, de úgyszintén nagy élmény volt látni a bártfai Szt. Egyed templom szárnyas oltárait is.

A gótikus szobrok közül a budavári szoborleletet emelem ki. E korba ágyazódik Szt. László legendája is /ábrázolás falfestményeken: Bögöz, Kakaslomninc, Szt. László herma/.

A 2008-as év önképzőkörünk életében is a reneszánsz jegyében telt el, mint ahogy Magyarország szerte minden művészettel foglalkozó közösségben. Mi ezzel a stíluskorszakkal több évig foglalkozunk a művészek és műalkotások sokasága és a magunk egyre mélyülő érdeklődése miatt is.

A reneszánsz, amely a 14-16 század művészeti irányzata volt, újjászületést jelent, a széleskörű kulturális fejlődés a már elfeledett ókori görög-római kultúrát éleszti fel.

Fokozatosan alakul ki különböző helyeken és időben, kezdetét Észak-Itáliához, közelebbre Firenzéhez kötik. A kor ismert építésze, festője és művészettörténésze, Giorgio Vasari a reneszánszot a század olasz megnevezései alapján osztotta fel, úgymint trecento /pld. Giotto/, quattrocento /pld. Masaccio, Brunellesci, Donatello/, cinquecento /pld. Leonardo, Michelangelo, Raffaello, Giorgione, Tintoretto, Tiziano, Veronese/.

A reneszánsz világából többek között témánk volt a Madonna-ábrázolások összehasonlító tanulmányozása, Giotto di Bondone a kora-reneszánsz / trecento/ legnagyobb mesterének munkássága, de nagy érdeklődéssel hallgattuk meg egy egyetemi hallgató előadását a mai Firenzéről, mely város a korai reneszánsz legjelentősebb központja volt, és úgyszintén magával ragadó volt dr. Újvári Edit egyetemi oktató Dicsfény Botticellitől c. előadása is.

Tettünk egy kis kitekintést Itálián túlra is, Albrecht Dürer munkáival ismerkedtünk, aki az érett északi reneszánsz képviselője volt.

A reneszánsz palotaépítéssel is több órán foglalkoztunk, különös tekintettel a Strozzipalotára.

Leonardo da Vinci élete és munkássága külön fejezet volt a tematikában. Elemeztük festményeit külön-külön és összehasonlításban más művészek hasonló tárgyú alkotásaival. /Pld. Az utolsó vacsora különböző korokból és különböző művészekről./

A cinquecento másik géniusza, Michelangelo munkássága is több héten át témája volt foglalkozásainknak. Szobrász volt, festő, építész és költő, minden idők egyik legmonumentálisabb művésze. Firenzében és Rómában alkotott. Szobrait egyenesen márványba faragta, megőrizve bennük a kő tömörségét. / Piéták - Róma, Firenze, Dávid, vagy éppen II. Gyula pápa síremlékének főalakja a -Mózes/ 1508-12 között készíti el a Szixtusz-kápolna mennyezetfreskóját. Építészeti tervei közül a legnagyobb szabású a római Capitolium-tér építészeti rendezése, a Szt. Péter templom átépítése és kupolájának kivitelezése.

Több szonettje is megjelent magyarul, ezek közül "Az én szemeim" c. alkotással ismerkedtünk meg közelebbről, melyet 57 éves korában írt egy 16 éves ifjúhoz.

És most lássuk Raffaellót, az ifjú titánt, aki Leonardo és Michelangelo mellett az érett reneszánsz legjelentősebb mestere, festő és építész.

Firenzébe kerülve ismerkedett meg az ottani realista festészet remekműveivel, s önálló mesterként főleg Madonnaképeket alkotott. Ezek tiszta szépségükkel, színharmoniajukkal, szelíd tájképi részletekkel Raffaello legtöbb sikert elérő alkotásai közé tartoznak /Pl. Esterházy Madonna –Szépművészeti Múzeum/.

1508-ban II Gyula pápa megbízta a vatikáni palota dísztermeinek /stanzáinak/ freskódíszítésével.

Főként történelmi témákat ábrázol, rengeteg embert vonultat fel, ő a modern történelmi festészet előfutára. 1515-től a Szt. Péter bazilika építését irányította.

Fantasztikus életművet hagyott maga után, pedig mindössze 37 évet élt.

Tanulmányainkban itt tartunk jelenleg és még több órán át foglalkozunk e művészeti korról.

A heti foglalkozásokon túlmenően rendszeres látogatói vagyunk tárlatoknak, időszaki kiállításoknak, /pld. Fejér Csaba emlék-kiállítás, Fodor József retrospektív kiállítása, Nagy Attila életmű kiállítás, Radics Márk fotóművész, Kéri Imre Munkácsy-díjas festőművész, Bányai Béla festőművész kiállításainak.

Nyomába eredtünk Munkácsy Mihálynak Békéscsabára, Debrecenbe, Budapestre.

Megnéztük a Szépművészeti Múzeum időszaki kiállításai közül a *Van Gogh, A Mediciek fénykora, A nő dicsérete. Alfons Mucha a szecesszió cseh mestere* című kiállítást és most utóbb *Botticellitől Tizianóig- Az itáliai festészet két évszázadának remekműveiből* rendezett tárlatot.

Többször voltunk a KOGART Házban /pld. Az impresszionizmus sodrában, Csernus Tibor - képek a Sulkowski-gyűjteményből kiállítások/, a REÖK-palotában / pld. Salvador Dali, El Kazovszkij/.

Felejthetetlen kirándulásaink közül, íme, néhány:

- Pécs- és környéke
- Szentendre – Visegrád – Esztergom - Párkány
- Kassa-Eperjes-Bártfa-Krasznahorka-Nagyőr-Lőcse-Miskolc-Lillafüred

A teljesség igénye nélkül még néhány adalék közös programjainkról, tényleg csak széljegyként:

-Vásárhely köztéri szobrainak, épületeinek megtekintése, elemzése,

- Vásárhelyi templomok megtekintése, minden templomban a lelkész ismertette a templom és egyháza történetét. Itt említem meg algyői kirándulásunkat, melynek keretében a 14. századi gótikus stílusban épült, majd később a 18. században barokk stílusban átépített római katolikus templomot is megnéztük kívül-belül és élvezettel hallgattuk az Atya idevonatkozó történeteit. Úgyszintén élményszámba ment az óföldréai kirándulás is, amit kifejezetten azért szerveztünk, hogy a XV. századi, eredetileg gótikus stílusban épült templomot megnézzük.
- Lovas kocsival tettünk gazán jó hangulatú kirándulásokat a Papi-malomhoz és Szalay Ferenc festőművész birtokára.
- A Németh László könyvtárban filmvetítéseken, író-olvasó találkozókra vettünk részt.
- Alkotó tagtársaink kiállításain megjelentünk.

A rövid történet véget ért, de mi bízunk a folytatásban.

Köszönjük a figyelmet.

Hódmezővásárhely, 2010. február hó 19.

Tisztelettel:

Dr. Lenkei Edit
alapító tag, az összefoglaló szerzője

Dr. Cserjés Katalin
oktató, az önképzőkör vezetője